

РЕЦЕНЗІЯ
кандидата юридичних наук, професора
Тараса СОЗАНСЬКОГО на дисертацію
Сергія МАРТЬЯНОВА на тему
«Кримінальна відповідальність за найманство»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії (081 Право)

Актуальність теми дослідження.

Протягом усієї історії людства в різних країнах відбувались військові конфлікти, але в останні роки кількість збройних конфліктів у різних державах збільшується. Також у світі існує і така категорія людей у яких професія це «найманні вбивці». Вони беруть участь у збройних конфліктах та терористичних актах, умисне знищення майна, об'єктів культурних, духовних цінностей. Тому тенденція широкого використання найманців стало звичайною практикою для країн і фактів участі найманців у збройних конфліктах та терористичних актах є безліч. Хоча така практика суперечить основоположним принципам міжнародного права впливаючи на міжнародний мир і безпеку. Одним із основних офіційних документів, який засуджує застосування найманства у світі – є Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців 1989 р.. Україна ратифікувала її 14.07.1993 р., (набула чинності 20.10.2001 р.).

На жаль, і Україна не стала винятком. В умовах тривалої збройної агресії російської федерації проти України питання найманства стало актуальним для нашої держави та постало питання в необхідності ефективного регулювання кримінальної відповідальності за найманство.

Тому актуальність представленої до захисту дисертації Сергія Мартянова «Кримінальна відповідальність за найманство», не викликає сумнівів. Вона достатньо повно викладена у вступі до роботи та зумовлена, насамперед, відсутністю комплексних розробок піднятої проблематики. Кримінально-правова наука, на жаль, не має комплексних теоретичних

розробок, які б присвячувалися дослідженню питань кримінальної відповідальності за найманство.

Обґрунтованість, достовірність та новизна представлених результатів дослідження. Новизна наукових положень визначається тим, що дисертація є першим комплексним сучасним дослідженням кримінальної відповідальності за найманство.

Ознайомлення з дисертацією дозволяє, насамперед, констатувати безсумнівно позитивні положення роботи. Автор вдало обґрунтував доцільність у ч. 1 ст. 447 КК України відмовитися від поняття «використання», яке передбачає відсутність чи подавленість волі найманців у вчинених діях. Термінологічно більш виваженою є вказівка на «залучення найманців у збройний конфлікт, воєнні або інші дії».

Також належно обґрунтовані та виокремлено істотні ознаки, які дають змогу відмежувати іноземних добровольців, осіб, які перебувають у складі ПВК та партизанів від найманців. Підтримки також заслуговують пропозиції дисертанта:

- доведено можливість стадій вчинення найманства у різних формах (винятком є склад злочину з подвійною формою вини (ч. 3 ст. 447 КК України));
- встановлено, що відсутність у найманця права на участь у бойових діях означає, водночас, відсутність обов'язку дотримання законів та звичаїв війни;
- обґрунтовано, що стосовно злочинів найманства можуть бути застосовані обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння, які передбачені розділом VIII Особливої частини КК України.

Заявлені положення відбивають очевидну теоретико-прикладну спрямованість, оригінальність та наукову обґрунтованість проведеного дослідження. Це вдалося забезпечити шляхом формування належних методологічної, науково-теоретичної, нормативної та емпіричної основ дисертації. Нормативні положення та теоретичні джерела були піддані ґрунтовному аналізу та оригінально інтерпретовані автором. Загалом це дало

змогу Сергію Мартьянову представити самостійну наукову роботу, яка відповідає критеріям сучасних актуальних правових розробок.

Оцінка змісту дисертації, рівня виконання поставлених завдань та оволодіння методологією наукової діяльності. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати виключно позитивну оцінку її змісту, визнати її завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок Сергія Мартьянова в науку кримінального права. Стиль викладення матеріалу – науковий, літературний. Робота містить й інші теоретичні положення та науково обґрунтовані результати, що розкривають важливі науково-прикладні питання.

У розділі 1 проведений аналіз історії становлення та стану теоретичного дослідження кримінальної відповідальності за найманство; розглянуто міжнародно-правові стандарти та зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за найманство.

У розділі 2 здійснено юридичний аналіз складу найманства.

У розділі 3 охарактеризовано кримінально-правові наслідки найманства та окремі питання застосування норми кримінального кодексу України про найманство.

Методологічною основою дисертації є широкий спектр методів наукового пізнання. Здебільшого у роботі використано такі методи: діалектичний; історичний; порівняльно-правовий; системно-структурний; формально-юридичний; аналізу; синтезу; моделювання; статистичний; соціологічний; узагальнення. Ці та інші методи наукового пізнання використано у сукупності.

Наукове та практичне значення результатів дослідження. Представлена робота містить низку положень та висновків, які впроваджені у правозастосовну, освітню діяльність, що підтверджено відповідними актами впровадження та довідками практичних працівників. Передусім практичне

значення здобутих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення кримінального законодавства України: автором висуваються конкретні пропозиції, спрямовані для подальшого вдосконалення КК України щодо регламентації кримінальної відповідальності за найманство. Також вбачається потенціал використання результатів авторських розвідок у науково-дослідній діяльності щодо подальшого дослідження питань кримінальної відповідальності за найманство.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих наукових працях. Кількість та науковий рівень підготовлених наукових праць відповідає вимогам, встановленим для оприлюднення результатів дисертацій. А саме за темою дисертації вийшло 9 наукових публікацій, із них 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», а також п'ятьох тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Текстових запозичень без посилань на джерела та інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження. Зазначаючи безперечні позитивні характеристики дослідження, слід звернути увагу на ті положення, які потребують додаткового обґрунтування та обговорення:

1. Автором запропоновано нову редакцію ст.447 КК України Найманство, де зокрема в ч.1 під найманством розуміється вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання особи з метою залучення у збройному конфлікті, воєнних або інших діях, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, перешкоджання діяльності органів державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також залучення найманців у збройний конфлікт, воєнні або інші дії. Така позиція автора викликає сумнів або потребує наведення додаткових аргументів. Зокрема те, що під найманством розуміється вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання

особи, логічним видається, що найманство це лише залучення особи до збройних конфліктів або воєнних дій. Висловлена автором позиція про те, що аналіз диспозиції ст.447 КК України дає змогу стверджувати, що найманство включає в себе вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання особи (стор.67) є сумнівним і можливо за прикладом тероризму всі ці діяння доцільно передбачити в окремих самотійних статтях КК України.

2. На с. 42 дисертаційного дослідження автором зазначено, що у кримінальному законодавстві окремих зарубіжних держав передбачено кримінальну відповідальність юридичної особи за вчинення найманства. Оскільки інститут вжиття кримінально-правових заходів до юридичних осіб у КК України вже запроваджено, хотілося б почути позицію автора щодо доцільності внесення змін у чинний КК України, для надання можливості застосування цих заходів у випадку вчинення найманства юридичними особами в Україні.

Викладене вище є власною позицією мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.
Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Сергія МАРТЪЯНОВА є самотійним, оригінальним, актуальним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе теоретичне та практичне значення та вирішують важливу наукову проблему – створення фундаментального наукового підґрунтя для належної кримінально-правової характеристики складів злочинів, що пов'язані з незаконним позбавленням волі.

За актуальністю, новизною, достовірністю та обґрунтованістю, науково-теоретичною та практичною значущістю результатів, кількістю та обсягом публікацій, оформленням дисертація відповідає вимогам, передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки від 31.05.2019 р. № 759) та

Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Відповідно автор дисертації – Сергій МАРТЪЯНОВ – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 - Право.

Рецензент:

**кандидат юридичних наук, професор
перший проректор Львівського державного
університету внутрішніх справ**

Тарас СОЗАНСЬКИЙ